

IM. STEFANA

**FUNDACJA
BATOREGO**

ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. 22 536 02 00
fax 22 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Warszawa, 14 czerwca 2018

Nowelizacja nowelizacji Kodeksu wyborczego – wady i zalety projektu

W związku z pilnymi pracami Sejmu nad nowelizacją Kodeksu wyborczego prof. Anna Rakowska-Trela przygotowała dla Fundacji opinię dotyczącą projektu ustawy. Analiza została przesłana parlamentarzystom oraz Państwowej Komisji Wyborczej. Według terminarza posiedzeń, już dziś odbędzie się pierwsze czytanie.

Proponowane zmiany uchylają lub zmieniają przepisy, które weszły w życie w wyniku nowelizacji Kodeksu wyborczego w styczniu br. Okazało się, że przepisy ostatniej noweli komplikują proces wyborczy, niektórych nie da się wprowadzić lub stoją w sprzeczności z Konstytucją RP, a nawet aktami prawa Unii Europejskiej.

Część proponowanych zmian można ocenić pozytywnie:

- **rezygnacja z transmisji z lokalu wyborczego**

Wprowadzone w styczniu 2018 przepisy były niezgodne z konstytucyjnym prawem do prywatności (art. 47 Konstytucji RP), a także ze związanym z nim zakazem pozyskiwania, gromadzenia i udostępniania informacji o obywatelach innych niż te, które są niezbędne w demokratycznym państwie prawnym (art. 51 ust. 2 Konstytucji RP). Ponadto przepisy były nieprecyzyjne, a zbyt krótki okres pomiędzy wejściem nowelizacji w życie a wyborami samorządowymi oraz brak funduszy sprawiał, że prawo od początku było niemożliwe do zastosowania, co stanowiło naruszenie zasad prawidłowej legislacji.

- **rozszerzenie kategorii osób, które mogą być urzędnikami wyborczymi.**

Restrykcja zakazująca pełnienia funkcji urzędnika wyborczego w gminie, w której się mieszka i pracuje jest przyczyną problemów w obsadę stanowisk. Dotychczas powołano znacznie mniej urzędników wyborczych niż pierwotnie zakładano. PKW systematycznie ograniczała oczekiwania co do liczby urzędników w poszczególnych gminach. Zmiany proponowane w projekcie ustawy łagodzą te kwestie. Należy jednak postulować dalsze rozszerzenie kategorii kandydatów, którzy mogliby pełnić funkcję urzędników wyborczych (np. absolwenci studiów prawniczych, aplikanci adwokaccy, radcowscy, radcy prawni niezatrudnieni w urzędach).

- **przyspieszenie postępowań sądowych w sprawie odwołań od postanowień PKW w kwestii granic okręgów wyborczych.** Likwidacja dwuinstancyjności procedury: wnoszenie skarg bezpośrednio do Naczelnego Sądu Administracyjnego

W tym przypadku odstępstwo od konstytucyjnego prawa do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji (dwiinstancyjność), jest usprawiedliwione szybkością procedur wyborczych. Utrzymanie dotychczasowych przepisów o skargach dotyczących podziału na okręgi wyborcze groziło tym, że najbliższe wybory samorządowe mogłyby nie być przeprowadzone w „zaskarżonych” okręgach wyborczych.

Zmiany dyskusyjne :

- **zakaz jednoczesnego zarządzania wyborów do organów jednostek pomocniczych gmin i organów jednostek niższego rzędu, a także referendum lokalnych na dzień, w którym mają odbyć się wybory ogólnokrajowe**

W wielu gminach frekwencja w wyborach do osiedli i dzielnic jest minimalna, często kilkuprocentowa. Organizowanie głosowania do tych jednostek w tym samym dniu co wybory ogólnokrajowe lub samorządowe pomogłoby zainteresować obywateli tymi mniej popularnymi wyborami i zapewniłoby większą reprezentatywność wyników. Umożliwiłoby także większy udział mieszkańców w referendach lokalnych. Łączenie wyborów (referendum) działałoby profrekwencyjnie i „prodemokratycznie”.

„W projekcie brak uzasadnienia dla zakazu łączenia wyborów. Można zgadywać, że chodzi o problemy organizacyjne i kłopoty z powoływaniem obwodowych komisji wyborczych spowodowane nowelizacją prawa. Jednak takiego wyjaśnienia nie można uznać za wystarczające.” – wyjaśnia prof. **Anna Rakowska-Trela**

- **zniesienie obowiązku zawierania przez Szefa KBW porozumień z gminami w sprawie obsługi i warunków pracy urzędników** oraz pokrywania związanych z tym kosztów. Doprecyzowanie, że zadania wykonywane w tym zakresie będą zadaniami zleconymi samorządów.

Wątpliwości budzi z pozoru niewielka zmiana redakcyjna w art. 191g, polegająca na zastąpieniu słowa „zawiera” słowami „może zawrzeć” porozumienie. Bez odpowiedzi pozostaje pytanie - jak ma być zapewniona obsługa korpusu urzędników wyborczych oraz warunki ich pracy, gdy szef KBW nie skorzysta z tej możliwości i nie zawrze porozumienia.

„Okazało się, że bez zaangażowania organów jednostek samorządu terytorialnego prawidłowe i sprawne przeprowadzenie jakiegokolwiek procedury wyborczej jest niemożliwe. Ważne, że w projekcie zapisano, iż zapewnienie obsługi i warunków pracy urzędników wyborczych jest zadaniem zleconym gminy. To oznacza, że za tym pójdą pieniądze dla samorządów.”- dodaje **Joanna Załuska** – szefowa działu Demokracja forumIdei Fundacji im. Stefana Batorego.

„Projekt ma wady i zalety. Do zalet należy zaliczyć, rezygnację z nieporozumienia, jakim był pomysł transmisji z lokali wyborczych oraz zracjonalizowanie i przyspieszenie postępowań sądowych w sprawie granic okręgów wyborczych. Wadą jest natomiast wyłączenie możliwości przeprowadzenia wraz z wyborami "ogólnokrajowymi" również wyborów do rad jednostek pomocniczych czy referendum lokalnego. W tym zakresie zaufałabym bardziej samorządom, że jeżeli takie rozwiązanie przewidują, to sobie z nim poradzą.” – podsumowuje prof. **Anna Rakowska-Trela**

Treść opinii: [Ocena komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw](#)

Dodatkowe informacje:

Marzena Płudowska

forumIdei / demokracja

Fundacja im. Stefana Batorego

+48 508-850-464, mpludowska@batory.org.pl